

Kultūrā viss spilgts, arī apkārtrunas

Laiks pirms Ziemassvētkiem skan: tautas namos notiek koncerti, tiek gatavotas īpašas programmas, daudzviet pircējus gaida tirdziņi. Ja gribas piedzīvot gaidāmo svētku sajūtu, kaut brīdi aizmirst ikdienas skrējieni, atliek vien iziet no mājās.

Nami silti, logi gaiši

“Viss notiek. Pasākumiem bagāta bija arī Lāčplēša diena, valsts svētki. Kultūras namos kolektīvi strādā, pasākumi notiek. Visi gaidām Ziemassvētkus,” saka Cēsu novada pašvaldības iestādes "Kultūras pārvalde" vadītāja Lauma Dambrova.

Tajā pašā laikā daudzviet vietējās sabiedrības izskanējis, ka līdz gada beigām plānotajām kultūras norisēm naudas vairs nav, budžets iztērēts. Tāpat dzirdams satraukums, ka taupības dēļ kultūras nami būs auksti, kolektīvi nevarēs strādāt.

“Līdz pārvaldei tāda informācija nav nonākusi. Ja ir problēmas, lai dod ziņu, pagastā satiksimies, izrunāsim. Ja ir jautājumi, tikai jārunā,” uzsver L.Dambrova un atgādina, ka kultūras nozares pārvaldībā novadā notiek pārmaiņas un katrs tās izprot un uzņem citādi, rodas interpretācijas par to, kas notiek. “Regulāri tiekamies ar darbiniekiem, izrunājam aktuālo. Ja samilzis jautājums, tas jānoskaidro. Arī apvienības pārvaldēs daudz var noskaidrot, ja uzreiz nav atbildes,” teic Kultūras pārvaldes vadītājas vietniece Zane Neimane, bet L.Dambrova uzsver: “Esmu gatava runāt par jebkuru jautājumu, kas cilvēkiem svarīgs, bet nevar balstīties uz baumām, ka tā ir problēma. Pārmaiņu laikā, protams, ir nezināmais. Katrs tās uztveram citādi - vai tās kaut ko dos arī manai izaugsmei un būs jaunas iespējas, vai satraukums, ka ierastais var mainīties.”

Tāpat arī naudas pietiek transporta izdevumiem, lai kolektīvi varētu braukt uz kopmēģinājumiem. “Problēmu nav. Ja apvienības pārvaldei ir autobuss, izmaksas mazākas, jāpērk pakalpojums, lielākas,” bilst L.Dambrova.

Arī novada domes priekšsēdētāja vietnieks Atis Egliņš – Eglītis skaidro, ka kultūras namiem naudas šogad pietiek. “Vienā otrā kultūras namā ir budžeta pārpilde par simts eiro, ne vairāk. Tas neietekmē kultūras

norīšu rīkošanu. Par to, ka kultūras namos varētu nebūt siltuma, vispār nevar būt ne runa. Jā, vadītāji ir aicināti taupīt, kur to var izdarīt. Nedēļas nogalēs, kad pasākumi, tad taupīt siltumu nav iespējams, bet, ja pirmdienas parasti ir brīvas, tad var samazināt apkuri,” stāsta A.Egliņš – Eglītis.

Vai pašvaldībai jāmaksā

Diskusija, kādiem pasākumiem, koncertiem, izrādēm apmeklētājiem jābūt bez maksas, par ko jāmaksā, allaž bijusi aktuāla. Tāpat arī ne reizi vien izskan neizpratne, ka novadā vienlaikus tiek rīkoti līdzīgi vai plašāki kultūrnotikumi. Saprotams, ka agrākos gados katrā no tagad apvienotajiem septiņiem novadiem kultūras pasākumu rīkotāji vērtēja, kas plānots ne tik plaši apkaimē. Tagad plašajā Cēsu novadā mainījies mērogs.

“Pasākumi novadā tiks saskaņoti, lai nav vairāki vienā dienā. Ja Cēsis pilsētas svētki, nebūtu korekti, ja arī tepat blakus ir kādi koncerti vai pagasta svētki. Cilvēku ir tik, cik ir, un katram rīkotājam taču svarīgi, lai būtu apmeklētāji, lai par ieguldīto darbu gūtu gandarījumu. Nav runa par to, ka kāda tradicionāla pasākuma laiki tiktu mainīti. Tradicionālo neviens negrasās lauzt vai mainīt, bet ir administratīvi jautājumi, kurus var sakārtot. Nākamais gads rādīs kopainu gada garumā. Kultūras pārvalde strādā tikai no septembra, šogad katrs kultūras darbinieks plānoja kultūras norises, nevērtējot plašāk,” skaidro L.Dambrova, bet Z.Neimane uzsver: “Ir jāsaprot noslodze, lai vienā nedēļas nogalē nav trīs lieli pasākumi, bet nākamajā nav neviena.”

Patlaban tiek pārskatīts, kā noteikt maksu par pasākumiem, lai tie būtu pieejami, kam dot atlaides. “Diskusija būs, kā bijis un kā vajadzētu nākotnē. Vispirms mums pašiem, kultūras darbiniekiem, jāsaprot. Biļetes cenu veido pasākuma izdevumi. Svarīgs ir saturs, vai tas amatiermākslas kolektīva koncerts vai profesionāla kolektīva, vai tā ir tikai izklaide. Ir jābūt skaidram, kurš pasākums bez maksas, kurš par maksu. Taču ir jāsaprot, ka ar biļetēm visus vieskoncertu izdevumus nevar nosegt, bez pašvaldības līdzfinansējuma neiztikt. Mākslinieku, grupu koncertiem jābūt par maksu, tā ir izklaide. Vai kāds iedomājas, ka, piemēram, kinoseanss varētu būt par brīvu? Izmaksas katru gadu palielinās, ne tikai samaksa māksliniekiem, arī tehniskie izdevumi. Ir jāpārskata biļešu cenas. Tās nevar novienādot visā novadā,” viedokli pauž L.Dambrova.

Tāpat ne mazums diskusiju ir par koncertiem, izrādēm, ko rīko uzņēmēji, un tiem, ko organizē

kultūras nami. Pierasts, ka kultūras namu rīkotajos biļetes ir lētākas. “Visi taču gribam, lai piedāvājums bagātinātos, nevis rīkotāji savā starpā konkurētu. Organizējot publiskus pasākumus Cēsu novada teritorijā, jāņem vērā pašvaldības atļauja publiska pasākuma rīkošanai. Tas attiecas uz brīvdabas pasākumiem. Ja iekšējās, svarīgi izrunāties, vai kas līdzīgs jau nav bijis, vai nav plānots. Protams, detaļās visu nevar paredzēt,” saka Z.Neimane un piebilst, ka ir pilnīgi skaidrs, ka patlaban Ziemassvētku vecīši ir visur, dažviet viņiem var pasēdēt klēpī par maksu, citviet bez maksas. Tas ir organizatoru risks, jo visu nevarēs saskaņot, informēt.

Katram ir savs vērtējums par kultūru. Visi nekad nebūs apmierināti ar pasākumu daudzumu un kvalitāti. Bet ir tik daudz laba, kur smelties spēku, atpūsties! Kultūra taču rada pozitīvas emocijas,” atgādina kultūras pārvaldes vadītāja.

Mainīsies atalgojums

Lai gan vēl nav ne valdības, ne valsts budžeta, pašvaldībā top nākamā gada budžeta projekts. Kultūras iestāžu vadītāji ir iesnieguši savus priekšlikumus.

“Notiek individuālas sarunas ar kultūras namu vadītājiem par mērķiem. Pateikt, cik pasākumiem mēnesī pagastā jābūt, nav pareizi. Gribas ticēt, ka katram pasākumam ir kāds mērķis, kāpēc tas notiek. Būtiski, vai tiek rīkots pagasta vai plašāks pasākums,” saka L.Dambrova.

Viņa arī uzsver, ka būtiski palielinās vietējo kopienu līdzdalība kultūras dzīves organizēšanā un bagātināšanā.

“Kurš tad labāk zina, kas pagastā nepieciešams, kas vietējos interesē, ja ne paši. Viņi zina pagasta īpašo, nepieciešamo, no malas neredzēs, nesapratīs. Kopiena ir pamats, lai saglabātu vietējo identitāti. Tiek diskutēti par pašvaldības līdzdalības budžetu, ir kultūras projektu konkursi. Tās ir iespējas sadarbībā izdarīt vairāk,” vērtē L.Dambrova.

Līdztekus finansējumam kultūras dzīves organizēšanai nākamgad mainīsies arī kultūras darbinieku atalgojums. “Kultūras centru likums” nosaka, kādām prasībām jāatbilst kultūras nama vadītājam.

“Ir mazi kultūras nami, kuros maz kolektīvu un pasākumu, arī budžets, protams, ir mazāks. Ir tādi nami, kur daudz kolektīvu, vēl arī Amatu māja, darbinieki strādā ne tikai vienā namā. Vienāds atalgojums nebūtu godīgs. Aizvien kultūras nozares atalgojuma jautājums visā Latvijā ir aktuāls,” stāsta L.Dambrova. Viņa arī atgādina, ka publisko pasākumu skaits nav vienīgais rādītājs, lai vērtētu, kā kultūras darbinieks strādā. “Pagasta kultūras darbi-

niekam jāizdara viss, sākot no ieceres līdz tās īstenošanai. Laukos kultūras darbinieki pazīst katru amatiermākslas kolektīva dalībnieku, katru, kurš nāk uz pasākumiem, jo katrs tiek individuāli uzrunāts. Šo organizatorisko darbu nedrīkst nenovērtēt. Pilsētā ir citādi, mērķauditorija ir plašāka un reizē grūtāk sasniedzama. Kultūras darbinieks strādā savā pagastā vai pilsētā, bet viņš nevar būt atrauts no novada,” saka kultūras pārvaldes vadītāja.

Vadītāju darbs jānovērtē

Cēsu novada kultūras namos darbojas 96 dažādi amatiermākslas kolektīvi. No tiem 45 ir Dziesmu svētku kustības dalībnieki. Darbā ar kolektīviem iesaistīti ap 150 vadītāju, koncertmeistaru, kormeistaru. Katrā bijušajā novadā viņiem bija noteikta citāda atalgojuma kārtība. Jaunajā novadā svarīgi amatiermākslas kolektīvu vadītājiem saņemt atalgojuma sistēmu.

“Visiem vadītājiem bija iespēja izteikt priekšlikumus. Nolikums tapis, atalgojums palielināsies lielākajai daļai vadītāju, īpaši tiem, kuri strādā ar Dziesmu un Deju svētku kustības kolektīviem: koriem, deju kolektīviem, folkloras kopām, amatiermākslas kolektīviem. Tā ir pašvaldības funkcija – nodrošināt Dziesmu svētku tradīcijas nepārtrauktību. Interesu pulciņu vadītājiem, kuriem dažos bijušajos novados pat bijis augstāks atalgojums nekā koru un deju kolektīvu vadītājiem, tas nedaudz samazināsies. Šie vadītāji to zina,” stāsta L.Dambrova. Viņa arī uzsver, ka dažādajās atalgojumu sistēmās, kādas tās bija, nedrīkst izrēķināt vidējo, tad daudziem algas samazinātos. Skaidrs, ka sistēma jāsakārto un algas jāpaaugstina. Tam domes deputāti piekrituši.

“Vēl tiek veikti pēdējie aprēķini, uzklauti priekšlikumi no vadītājiem, koru un deju kolektīvu virsvadītājiem, kultūras namu vadītājiem, arī Latvijas Nacionālā kultūras centra ieteikumi. Pie kopēja rezultāta esam tikuši, vairs tikai daži precizējumi,” stāsta L.Dambrova.

A.Egliņš – Eglītis pastāsta, ka atalgojumu nolikumu decembrī skatīs domes Finanšu komitejā. “Lai izlīdzinātu amatiermākslas kolektīvu vadītāju atalgojumu, tas jāvērtē kopā ar nākamā gada budžetu, jo vajadzīgs papildu finansējums. Vēl tiek precizēts, bet tie ir vairāk nekā simts tūkstoši eiro. Nākamgad prioritāte ir kultūras namu un amatiermākslas kolektīvu atalgojuma sakārtošana un, protams, Dziesmu svētki,” skaidro novada domes priekšsēdētāja vietnieks.

Nosakot kolektīvu vadītāju atalgojumu, tiks ņemti vērā vadītāja kolektīva sasniegumi, piedalī-

šanās pasākumos, pieredze, izglītība, profesionālā pilnveide. “Esam ieinteresēti noturēt visus vadītājus. Viņu atalgojumam jābūt konkurētspējīgam starp citām pašvaldībām,” uzsver A.Egliņš – Eglītis.

Tā kā daudzu kolektīvu vadītāji uz mēģinājumiem brauc no Rīgas, zinot degvielas izmaksas, ne maza summa jātērē ceļam.

“Ja sedzam degvielas izmaksas, tad visiem, arī tiem, kas brauc no Cēsīm uz Ģikšiem vai Priekuljiem. Šāda kompensācija būtu ļoti liela. Nevienam pašvaldības darbiniekam arī nesedz degvielas izdevumus. Skaidrs, ka profesionālu kolektīvu vadītāju uz vietas nav tik daudz, cik nepieciešams, būs tādi, kuri uz mēģinājumiem brauks tuvākus vai tālākus ceļus,” uzsver L.Dambrova.

Garāka diskusija kolēģiem raisījās par jaunu kolektīvu dibināšanu un to vadītāju atalgojuma noteikšanu. “Ja kolektīvu skaits katru gadu palielinātos, pašvaldība nespētu tos finansēt. Tāpēc vispirms jau kultūras nama vadītājs pateiks, vai jaunais kolektīvs pagastā ir nepieciešams, kādi ir tā mērķi, cik dalībnieku, kas ir vadītājs. Pirmajā darbības gadā, kamēr nav izmērāmu rādītāju, vadītāja alga būs mazāka,” skaidro kultūras pārvaldes vadītāja un piebilst, ka nolikumā arī noteikts minimālais dalībnieku skaits katrā kolektīvā.

Ceļā uz Rīgu

Dziesmu svētki jau tepat vien pie namdurvīm. Kolektīvi velta visus spēkus, lai sagatavotos. “Skatēm datumu zināmi. Tiek risināti dažādi organizatoriski jautājumi, piemēram, par dzīvošanu Rīgā. Budžetā ir paredzēta nauda arī tērpiem, kam tie nepieciešami. Gribam taču justies sagatavojušies, skaisti, lai novada vārds izskan,” uzsver L.Dambrova un piebilst, ka visi svētkiem gatavojas, ja ir kādas ikdienišķas problēmas, tās tiek risinātas. □

Kultūras centra nosaukums var ietvert vārdus "kultūras centrs", "kultūras nams", "saieta nams", "tautas nams" vai citus vārdus, kuri norāda uz kultūras centra darbību. Kultūras centrs var lietot tā vēsturisko nosaukumu.

(Kultūras centru likums)

Lappusi sagatavoja
SARMĪTE FELDMANE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".